

Ζωγραφίζοντας
τις αναμνήσεις των Μικρασιατών
Colouring the memories of Asia Minor refugees

© ICI ΚΟΙΝΣΕΠ, Αθήνα, Σεπτέμβριος 2023.

© Φωτογραφικού και τεκμηριωτικού υλικού: Σύλλογος Μικρασιατών Αιγάλω «Νέες Κυδωνίες»

Κείμενα: Δέσποινα Λαμπαδά

Απόδοση εικόνων: Άννυ Χατζηκόμνου

Σχεδιασμός: ICI ΚΟΙΝΣΕΠ

Σχεδιασμός εντύπου: Δημήτρης Χαλκιάπουλος

Ανάπτυξη εφαρμογής: Διάδρασις ΙΚΕ

Texts: Despoina Lampada

Picture Contouring: Anny Chatzikomnou

Product Design: Innovative Cultural Items

Graphic Design: Dimitris Chalkiopoulos

App development: Diadrasis IKE

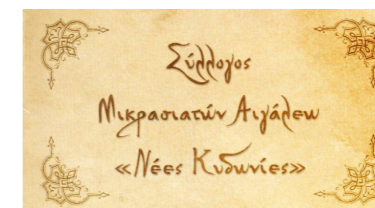
Οι πρωτότυπες φωτογραφίες και το τεκμηριωτικό υλικό (λεζάντες) έχουν αντληθεί από το λεύκωμα: Μικρασιατών Ίχνη... Από τη Μικρά Ασία στο Αιγάλεω, επιμ. Αθηνά Δασκαλάκη - Γιάννης Κουτούλιας (Αθήνα: Σύλλογος Μικρασιατών Αιγάλω «Νέες Κυδωνίες», 2015). Ευχαριστούμε τον Σύλλογο Μικρασιατών Αιγάλω «Νέες Κυδωνίες» για την ευγενική παραχώρηση.

The original photographs and the documentary material (captions) have been drawn from the album *Mikrasiaton Ihni (=Traces of Asia Minor... From Asia Minor to Egaleo)*, ed. Athina Daskalaki - Yannis Koutoulia (Athens: Asia Minor Society of Egaleo "Nees Kydonies", 2015). We would like to thank the Asia Minor Society of Egaleo for their courtesy and cooperation.

ISBN:

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Ζωγραφίζοντας τις αναμνήσεις των Μικρασιατών

Colouring the memories of Asia Minor refugees

Το Μουσείο Μικρασιατικού Πολιτισμού Αιγάλεω

Στις 17 Οκτωβρίου 2010 το Μουσείο Μικρασιατικού Πολιτισμού Αιγάλεω άνοιξε τις πόρτες του μέσα σε ένα φιλόξενο αρχιτεκτονικό περιβάλλον. Στις δύο αίθουσές του, οι επισκέπτες περιπλανιούνται στην Ιωνία, την Καππαδοκία, τον Πόντο και τις υπόλοιπες περιοχές της Μικράς Ασίας μέσα από τα εκθέματα καθημερινότητας και τα ιστορικά τεκμήρια – δωρεές των φίλων του Μουσείου με καταγωγή από τη Μικρά Ασία.

Στόχος του Μουσείου είναι να κάνει σαφές στους επισκέπτες του το ιστορικό πλαίσιο της παρουσίας των Ελλήνων στην Μικρά Ασία, τη Μικρασιατική Καταστροφή και την εγκατάσταση των προσφύγων στον Ελλαδικό χώρο και κυρίως στον πρώην συνοικισμό «Νέες Κυδωνίες» και νυν Δήμο Αιγάλεω, μέσα από τα κειμήλια που έφεραν οι πρόσφυγες μαζί τους συντηρώντας τις μνήμες τους για αυτά που άφησαν πίσω τους.

Τα εκθέματα του Μουσείου καλύπτουν όψεις του ιδιωτικού και δημόσιου βίου με έμφαση στο μαγείρεμα, στο κέρασμα, στα επαγγέλματα, στην καθαριότητα και την ένδυση. Παράλληλα, προβάλλει έγγραφα, λογοτεχνικά βιβλία, φωτογραφίες και νομίσματα από τη Μικρά Ασία καθώς και την προσφυγική εγκατάσταση στην Αττική Γη και κυρίως το Αιγάλεω. Τα αντικείμενα στις προθήκες τους Μουσείου είναι περισσότερα από 150. Σύντομα κείμενα τοίχου παρέχουν στον επισκέπτη τη δυνατότητα να διαμορφώσει μια πιο ολοκληρωμένη εικόνα για τα εκθέματα του Μουσείου και την ιστορική περίοδο που καλύπτουν.

Το αρχείο του Μουσείου διαθέτει και φυλάσσει πλούσιες συλλογές σε αντικείμενα καθημερινής χρήσης, υφαντικής, κεντητικής και φωτογραφικό υλικό, όλα δωρεές των μελών του με απώτερο σκοπό τη συντήρηση, την έκθεση και προβολή τους στο άμεσο μέλλον.

Η νέα γενιά βρίσκεται στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος του Μουσείου. Βασικός στόχος είναι η δημιουργία των προϋποθέσεων ώστε τα παιδιά να «ταξιδέψουν» στα κειμήλια των παππούδων τους και στην ιστορία της Μικράς Ασίας με τη δική τους, σύγχρονη ματιά. Καθ' όλη τη διάρκεια του έτους πραγματοποιούνται εκπαιδευτικά προγράμματα και ξεναγήσεις σε μαθητές όλων των βαθμίδων της εκπαίδευσης και σε ενήλικες.

Το Μουσείο Μικρασιατικού Πολιτισμού ευχαριστεί θερμά τον Σύλλογο Μικρασιατών Αιγάλεω «Νέες Κυδωνίες» για την στήριξή του, τον Δήμο Αιγάλεω και τον Δημοτικό Πολιτιστικό Οργανισμό για την καλή συνεργασία. Ένα μεγάλο ευχαριστώ οφείλει σε όλους τους Δημότες Αιγάλεω και μη, Μικρασιάτες και μη, μέλη και φίλους του Συλλόγου που στέκονται με κάθε τρόπο δίπλα του.

Το Μουσείο βρίσκεται στην οδό Καραϊσκάκη 2-4 στο Αιγάλεω

The Asia Minor Culture Museum

Asia Minor Society of Egaleo "Nees Kydonies" had a dream about founding a museum to host all items and historical evidence (photographs, documents etc) that were saved by refugees from Asia Minor who live in Egaleo since 1922. In October 17, 2010 the Asia Minor Culture Museum opened its doors to the public. The whole City Council of Egaleo had agreed to offer two refugee houses which have been fully renovated and have been converted into one building, so that they can offer a welcoming environment for the Museum's visitors.

In the two halls of the Museum, visitors have the opportunity to wander around Ionia, Cappadocia, the Pontus and other territories of Asia Minor through the exhibition of everyday objects and historical evidence - donations which have been provided by the Museum's friends who hail from Asia Minor. The Museum's aim is to elucidate for its visitors the historical context of the Greek presence in Asia Minor, the Asia Minor Catastrophe and the settlement of the refugees on Greek soil, mostly in the quarter formerly known as "Nees Kydonies", which is now the municipality of Egaleo. We intend to achieve this by displaying the heirlooms that the refugees brought with them, retaining memories of what they left behind.

The exhibits of the Museum shed light on aspects of the private and public life, placing emphasis on cooking, the offering of treats, professions, cleanliness and clothing. At the same time, a series of documents, literature books, photographs and coins from Asia Minor along with the settlement of the refugees on Attic soil, and mostly in Egaleo are on view. The objects placed in the showcases of the Museum are more than 150; they have all been donated by members and friends of the Museum. Additionally, the walls display posters with short texts which offer the visitors the opportunity to form a more well-rounded view of the exhibits of the Museum and the historical period they are tied to.

The new generation is of primary concern to the Museum. Our main purpose is to create the right conditions for children, so that they can travel back to the heirlooms of their grandfathers and to the history of Asia Minor, utilizing their own, contemporary view. Educational programs and guided tours for students of all educational levels, associations and other agencies or even for individual visitors (after scheduling an appointment) take place throughout the year.

The Museum of Asia Minor Culture is indebted for the ongoing support to the Asia Minor Society of Egaleo "Nees Kydonies"; to the Municipality of Egaleo and its Cultural Organization; as well as to all its friends, be it citizens of Egaleo or not, of Asia Minor origin or not.

Visit our Museum at Karaiskaki 2-4, Egaleo, Athens

Χιονοπόλεμος στο προαύλιο

Snowball fights in the courtyard

Οι μικρασιάτες ήταν γνωστοί για την επινοητικότητα και το εμπορικό τους πνεύμα. Έτσι, ήδη από τα πρώτα χρόνια της εγκατάστασής τους στην Ελλάδα, ανέπτυξαν επιχειρηματικές δραστηριότητες, από μικρά οικιακά εργαστήρια μέχρι βιομηχανίες. Οι φτωχότεροι πρόσφυγες έβρισκαν δουλειές ως εργάτες και συχνά ασκούσαν και τη δική τους τέχνη παράλληλα. Έτσι, οι μικρασιάτες σφράγισαν, τόσο ως επιχειρηματίες όσο και ως εργατικό δυναμικό, τη βιομηχανική ανάπτυξη των δεκαετιών του 1920 και 1930 (περίοδος γνωστή ως «Μεσοπόλεμος»). Το εργοστάσιο της ΕΤΜΑ (Εταιρία Τεχνητής Μέταξας) στον Ελαιώνα ήταν μια από τις κλωστοϋφαντουργίες που ξεκίνησαν τη λειτουργία τους στα τέλη του 1922. Για τους εργάτες στο εργοστάσιο, πρόσφυγες και μη, η δουλειά δεν ήταν εύκολη, όμως στην εικόνα παρουσιάζεται μια στιγμή διαλείμματος κι ανεμελιάς. Τον χειμώνα του 1930 χιόνισε στην Αθήνα, κάτι που δε συμβαίνει και κάθε χρόνο. Κι οι εργάτες, όπως πιθανότατα θα έκαναν και τα παιδιά τους την ίδια μέρα, βγήκαν στην αυλή για να παίξουν χιονοπόλεμο.

The people of Asia Minor were known for their resourcefulness and commercial spirit. Thus, already from the first years of their settlement as refugees in Greece, they developed business activities, from small household workshops to industries. The poorer refugees found jobs as labourers and often practised their own craft on the side. Thus, the Asia Minor refugees were instrumental, both as entrepreneurs and as a workforce, in the industrial development of the 1920s and 1930s (the so-called "Interwar period").

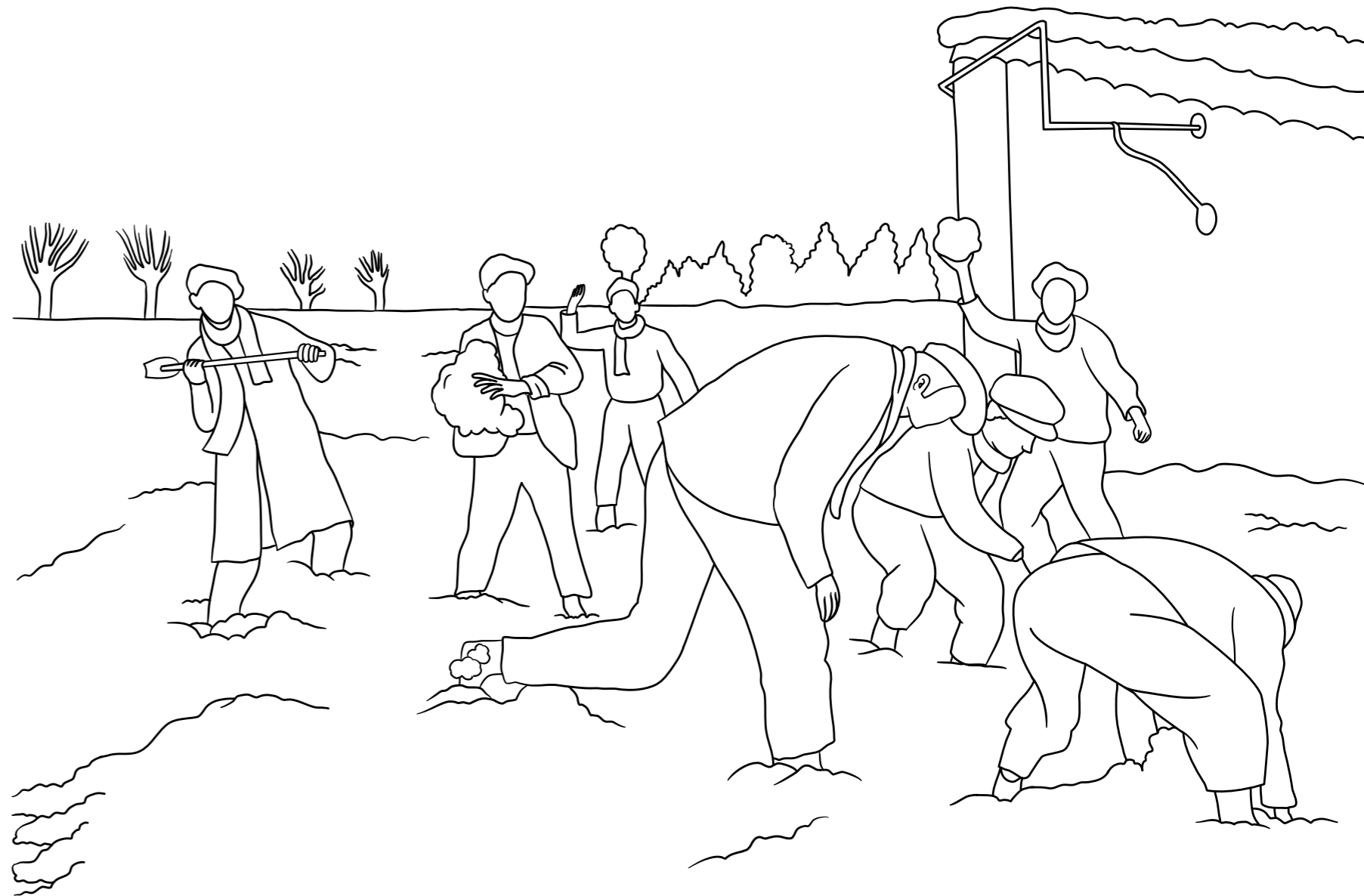
ETMA (Artificial Silk Company) in the Elaionas area of Athens was one of the many textile factories that started operations in late 1922. For the workers at the factory, refugees and non-refugees alike, the work was not easy, but the picture shows a moment of relaxation and light-heartedness. In the winter of 1930 it snowed in Athens, which is not something that happens every year. And the workers, as their children probably also did on the same day, went out into the courtyard to play snowball fights.

Μικρασιατών Ίχνη, σελ. 44:

Εργάτες του εργοστασίου της ΕΤΜΑ παίζουν χιονοπόλεμο, Άγιος Σάββας 1930. (Παραχώρηση Αθηνάς Δασκαλάκη και Ευγενίας Κουκάκη από το Αρχείο του Ιωάννη Περικλάκη-Δόλωμα)

Mikrasiaton Ihni (Photo album), p. 44:

Workers of the ETMA factory playing a snowball fight, Agios Savas 1930. (Courtesy of Athena Daskalaki and Eugenia Koukaki, from the personal archive of Ioannis Periklakis-Dolomas)

Ποδήλατο με τους φίλους *Biking with friends*

Τον καιρό που το προσωπικό ή το οικογενειακό αυτοκίνητο ήταν ακόμα κάτι σπάνιο στους δρόμους της Αθήνας, το ποδήλατο ήταν ένα διαδεδομένο μέσο μετακίνησης για εργάτες και για επαγγελματίες. Φυσικά, οι άνθρωποι δεν χρησιμοποιούσαν το ποδήλατο μόνο για τις δουλειές τους, αλλά και για διασκέδαση. Οι τρεις φίλοι στην εικόνα έχουν βγει για βόλτα στους δρόμους του Αιγάλεω. Πολλά χρόνια αργότερα, ένας από αυτούς ξαναβρίσκει τη φωτογραφία και την δωρίζει στον Σύλλογο Μικρασιατών, που θέλει να διασώσει τις μνήμες από την εγκατάσταση και τη ζωή των προσφύγων στο Αιγάλεω. Η ανάμνηση που μοιράζεται ο δωρητής είναι αυτή μιας μεγάλης φιλίας. «Τρεις αχώριστοι φίλοι», λέει η λεζάντα της φωτογραφίας.

Back in the days when the personal or family car was still a rarity on the streets of Athens, the bicycle was a common means of mobility for workers and professionals. Of course, people didn't only use the bicycle for job-related reasons, but also for fun. The three friends in the picture have gone for a ride on the streets of Egaleo, Athens. Many years later, one of them rediscovers the photo and donates it to the Asia Minor Society "Nees Kydonies", who want to preserve memories of the refugees' settlement and life in Egaleo. The memory shared by the donor is that of a great friendship. "Three inseparable friends", reads the caption of the photo.

Μικρασιατών Ίχνη, σελ. 179:

Ο Τάκης Χασαπίδης από το Λιβίσι της Μικράς Ασίας με τους φίλους του, Κωστή και Μπάμπη. Τρεις αχώριστοι φίλοι, οδός Δημαρχείου. (Παραχώρηση Τάκη και Μαρίας Χασαπίδη)

Mikrasiatou Ichni (Photo album), p. 179:

Takis Chassapidis, from Livisi of Asia Minor, with his friends, Kostis and Babis. Three inseparable friends cycling along Dimarcheio Street. (Courtesy of Takis and Maria Hasapidis)

Ένα οικογενειακό πορτρέτο

A family portrait

Άλλοτε η φωτογραφία ήταν ένα μέσο που απαιτούσε μεγαλύτερη επισιμότητα απ' όσο σήμερα. Ακόμα και η πιο απλή αναμνηστική φωτογραφία έπρεπε συνήθως να τραβηχτεί από έναν επαγγελματία φωτογράφο. Το οικογενειακό πορτρέτο ήταν μια πολύ συνηθισμένη εκδοχή της αναμνηστικής φωτογραφίας. Στην εικόνα βλέπουμε τρεις γενιές μιας οικογένειας από τα Βουρλά της Μικράς Ασίας, από τους παππούδες μέχρι τα εγγόνια, να ποζάρουν για μια τέτοια οικογενειακή φωτογραφία. Έχουν βάλει τα καλά τους κι ο φωτογράφος τους έχει βάλει να καθίσουν σε συγκεκριμένες θέσεις, περίπου όπως συμβαίνει σήμερα όταν έρχεται φωτογράφος στο σχολείο για να βγάλει την αναμνηστική φωτογραφία της τάξης.

Photography used to be a medium which required more formality than it does today. Even the simplest commemorative photograph usually had to be taken by a professional photographer. The family portrait was a very common version of a commemorative photograph. The picture shows three generations of a family from Vourla in Asia Minor, from grandparents to grandchildren, posing for such a family photo. They are all dressed up and the photographer has them seated in certain positions, much like what happens today when a photographer comes to the school to take a commemorative class photo.

Μικρασιατών Ίχνη, σελ. 129:

Η οικογένεια Νικολαΐδη από τα Βουρλά της Μικράς Ασίας. (Δωρεά στο Μουσείο Μικρασιατικού Πολιτισμού Κωνσταντίνας Καλλιοντζή)

Mikrasiatou Ihni (Photo album), p. 129:

The Nicolaidis family, from Vourla in Asia Minor. (Donated to the Asia Minor Culture Museum by Constantina Kalliontzi)

Με τον παππού και τη γιαγιά *With the grandparents*

Άλλη μια οικογένεια με καταγωγή από τα Βουρλά, την παραθαλάσσια πόλη στην επαρχία της Σμύρνης: παππούς, γιαγιά και εγγονή ποζάρουν στον φακό του φωτογράφου. Σε μια αντίστοιχη σημερινή φωτογραφία, οι πρωταγωνιστές θα ήταν ίσως πιο αυθόρμητοι και τη φωτογραφία θα την τραβούσε μάλλον κάποιο άλλο μέλος της οικογένειας. Όμως μια τέτοια φωτογραφία μάλλον δεν θα την λέγαμε πια οικογενειακό πορτρέτο. Τα ρούχα, οι εκφράσεις και οι πόζες των ανθρώπων στην εικόνα μας λένε κάτι όχι μόνο για τους ίδιους, αλλά και για την εποχή τους και τον τρόπο της ζωής τους. Και πόσο πιο συγκινητική μπορεί να γίνει μια παλιά οικογενειακή φωτογραφία, όταν αφορά μια οικογένεια που θα χρειάστηκε να ξεκινήσει τη ζωή της από την αρχή, κυνηγημένη από τον τόπο της, μετά την καταστροφή του 1922...

Another family coming from Vourla, the seaside town in the province of Smyrna: the grandfather, the grandmother and their granddaughter pose for the photographer's lens. In a similar photograph today, the protagonists would probably be more spontaneous and the photo would probably be taken by another family member. But such a photo would be less likely to be called a "family portrait". The clothes, expressions and poses of the people in the picture tell us something not only about them, but also about their time and way of life. And how much more touching an old family photo can be, when we consider that the family in question had to start their lives all over again, chased out from their hometown, after the disaster of 1922...

Μικρασιατών Ίχνη, σελ. 181:

Η οικογένεια Χατζηστελίου από τα Βουρλά της Μικράς Ασίας. (Παραχώρηση Ειρήνης Χατζηστελίου)

Mikrasiatou Ichni (Photo album), p. 181:

The Hadjistelios family from Vourla in Asia Minor. (Courtesy of Eirene Hadjistellou)

Νυφιάτικη φορεσιά

A bride's dress

Ποια είναι η παραδοσιακή φορεσιά του τόπου σας; Έτυχε ποτέ να δείτε σε μουσείο και να παρατηρήσετε τις διαφορές ανάμεσα στις παραδοσιακές τοπικές ενδυμασίες από διάφορα μέρη της Ελλάδας; Μια παραδοσιακή φορεσιά είναι σαν ένα παζλ – συνδυάζεις κομμάτια που σχετίζονται με το κλίμα του τόπου, με την ιδιαίτερη ιστορία του, με τη λαϊκή τέχνη και το πολιτιστικό υπόβαθρο των πληθυσμών της περιοχής, αλλά και με την κοινωνική και οικονομική θέση εκείνων που την φορούν. Έτσι, μια παραδοσιακή φορεσιά είναι ένας ιδιαίτερος τρόπος να συνδεθείς με μια τοπική κοινότητα. Η κοπέλα στην εικόνα έχει φορέσει για τον γάμο της την ενδυμασία της Καρδίτσας, όμως η ίδια κατάγεται από το Κορδελιό της Σμύρνης. Θα προτιμούσε άραγε να παντρευτεί με μια μικρασιάτικη φορεσιά;

What is the traditional costume of your local place of origin? Have you ever been in a museum of Greek costumes and noticed the differences between the traditional local costumes from various parts of Greece? A traditional costume is like a puzzle – a combination of pieces related to the climate of the place, its particular history, the folk art and cultural background of the local people, and even the social and economic status of those who wear it. Thus, a traditional costume is a special way of connecting with a local community. The girl in the picture is dressed for her wedding in a costume from Karditsa, a Greek town in Thessaly. But she herself comes from Kordelio in Smyrna. Would she prefer to get married in a Asia Minor costume? Who can tell...

Μικρασιατών Ίχνη, σελ. 123:

Η Ελένη Μιχελιδάκη από το Κορδελιό. (Δωρεά στο Μουσείο Μικρασιατικού Πολιτισμού της Μαρίας Ρόμπα)

Mikrasiatou Ichni (Photo album), p. 123:

Eleni Michelidaki from Kordelio. (Donated to the Asia Minor Culture Museum by Maria Rompa)

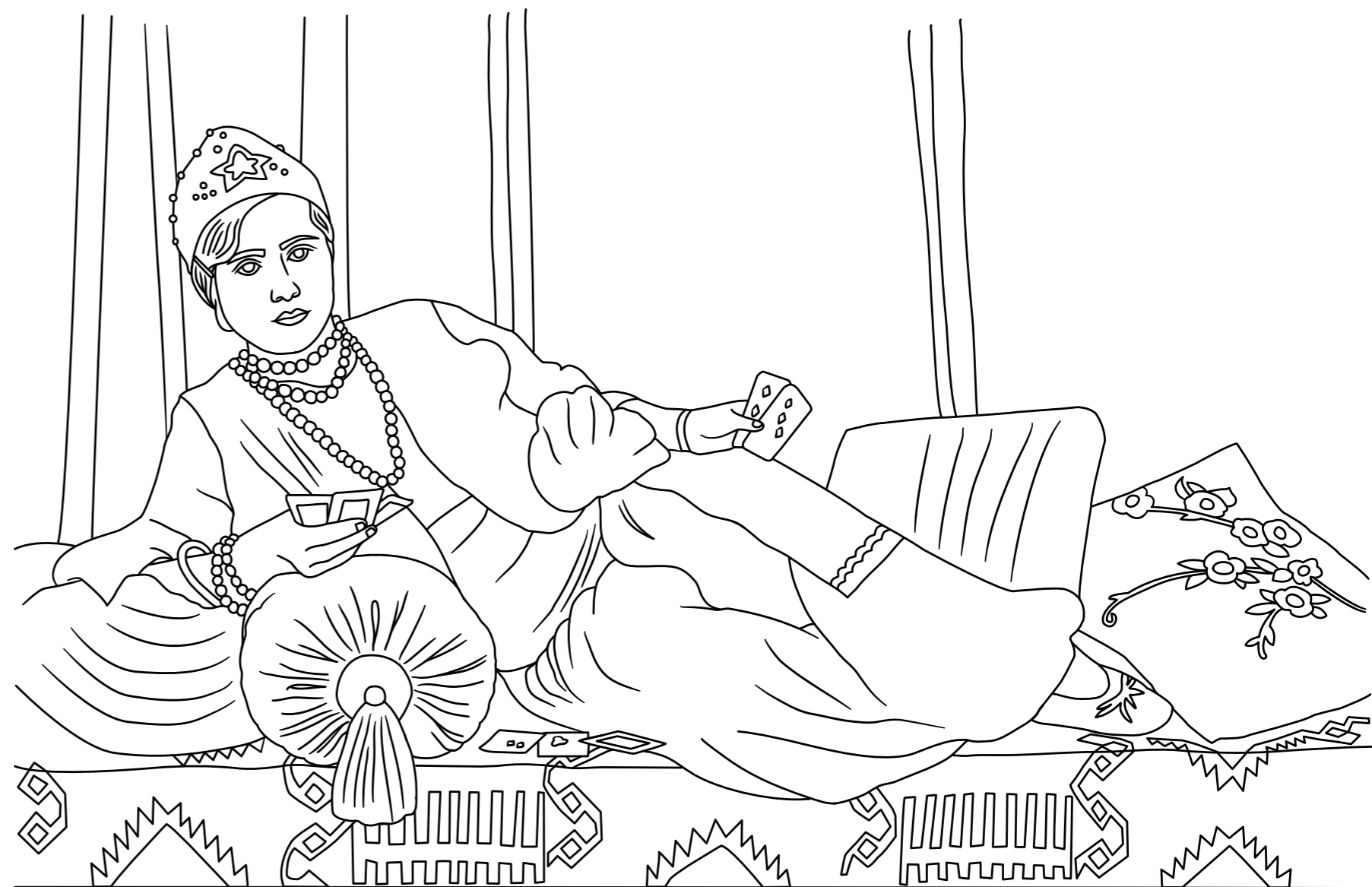
Αποκριάτικη γιορτή *A Carnival celebration*

Οι Απόκριες είχαν εξέχουσα θέση στη ζωή των Μικρασιατών. Ήταν μια περίοδος ξεγνοιασιάς και χαλάρωσης κι έδινε αφορμές διακωμώδησης και των ελληνικών και των οθωμανικών συνηθειών και στερεοτύπων. Όταν εγκαταστάθηκαν στην Ελλάδα, οι πρόσφυγες έφεραν μαζί τους έθιμα και συνήθειες από τη ζωή τους στη Μικρά Ασία. Μεγάλες γιορτές όπως το Πάσχα και τα Χριστούγεννα, ονομαστικές γιορτές, και βέβαια και οι Απόκριες έδιναν αφορμές να βρεθούν και να γιορτάσουν μαζί οικογένειες και φίλοι. Σε μια τέτοια αποκριάτικη γιορτή σ' ένα προσφυγικό σπίτι στο Αιγάλεω έχει βρεθεί η κοπέλα στην εικόνα, και ποζάρει ντυμένη χαρτορίχτρα.

The Carnival season (Apokries) had a prominent place in the life of the Asia Minor people. It was a period of light-heartedness and recreation, which gave occasions to make fun of both Greek and Ottoman customs and stereotypes. When they settled in Greece, the refugees brought with them customs and habits from their life in Asia Minor. Major holidays such as Easter and Christmas, name days, and of course the Carnival season gave families and friends an opportunity to gather and celebrate together. Masquerading is an essential part of Greek Apokries. So the young woman in the picture is masquerading as a fortune teller at a house party during the Carnival season, in a refugee house in Egaleo.

Μικρασιατών Ίχνη, σελ. 160:
Εξαδέλφη της μητέρας της Αθηνάς Βελισσαρίου τις Απόκριες του 1942 στο προσφυγικό σπίτι της οικογένειας στο Αιγάλεω.
(Παραχώρηση Αθηνάς Βελισσαρίου)

Mikrasiatou Ichni (Photo album), p. 160:
A cousin of Athena Velissariou's mother during an Apokries gathering at the family's house in Egaleo, in 1942. (Courtesy of Athena Velissariou)

Μια παρέα μουσικών *A company of music players*

Η μουσική ήταν σημαντικό κεφάλαιο στην καθημερινή ζωή και στην κοινωνικότητα των μικρασιατών προσφύγων. Συχνά οι οικογενειακές και οι φιλικές τους συναντήσεις κατέληγαν σε γλέντια με τη συνοδεία ζωντανής μουσικής, αφού αρκούσε ένα έστω μουσικό όργανο για να δώσει την αφορμή να ξεκινήσουν τα τραγούδια και οι χοροί. Αλλά και στην Αθήνα η εικόνα των πλανόδιων μουσικών δεν ήταν καθόλου άγνωστη. Μπορεί το σοκ της μικρασιατικής καταστροφής του 1922 να περιόρισε για ένα διάστημα την εύθυμη διάθεση, αλλά τελικά οι παρέες των μουσικών, μικρασιατικής και μη καταγωγής, ξανάρχισαν να εμφανίζονται στους δρόμους και στις γειτονιές της Αθήνας.

Music was an important aspect of the daily and social life of the refugees from Asia Minor. It was not uncommon for their family and friendly meetings to turn into feasts accompanied by live music, since even one musical instrument was often enough for the songs and dances to begin. On the other hand, the presence of itinerant musicians had been a quite common sight in the streets of Athens. The shock caused by the Asia Minor disaster in 1922 may have curtailed the cheerful mood for quite a while, but eventually the groups of musicians, either of refugee descent or not, began to reappear in the streets and neighbourhoods of Athens.

Μικρασιατών Ίχνη, σελ. 44:

Παρέα μουσικών σε γειτονιά του Αιγάλεω, (πρώτος δεξιά) ο Δημήτριος Κουκάκης 1947. (Παραχώρηση Αθηνάς Δασκαλάκη και Ευγενίας Κουκάκη από το Αρχείο του Ιωάννη Περικλάκη-Δόλωμα)

Mikrasiatou Ichni (Photo album), p. 44:

A group of musicians in a neighbourhood of Egaleo in 1947; first from right is Dimitrios Koukakis. (Courtesy of Athena Daskalaki and Eugenia Koukaki, from the personal archive of Ioannis Periklakis-Dolomas)

Ένα καπέλο, μια ιστορία *Stories of headwear*

Στην παλιά Οθωμανική Αυτοκρατορία, το κάλυμμα του κεφαλιού φανέρωνε την κοινωνική και τη θρησκευτική ταυτότητα του ανθρώπου που το φορούσε. Αν κάποιος ήταν χριστιανός ή μουσουλμάνος, δημόσιος υπάλληλος ή έμπορος, κ.λπ., αυτό καθόριζε αν θα φορούσε τουρμπάνι, καπέλο, κ.ο.κ. Το 1826 έγινε μια μεταρρύθμιση και όλοι οι οθωμανοί υπήκοοι, ανεξάρτητα από θρησκεία, επάγγελμα και κοινωνική τάξη, φορούσαν πλέον το απλό φέσι. Έτσι, το φέσι έγινε ένα σύμβολο ισότητας και εκσυγχρονισμού. Μέσα σε έναν αιώνα, βέβαια, όλα αυτά είχαν πια σχεδόν ξεχαστεί, και το 1922 το φέσι ήταν πλέον μέρος της ανατολίτικης πολιτισμικής ταυτότητας, τόσο για τους μουσουλμάνους όσο και για τους χριστιανούς μικρασιάτες.

In the old Ottoman Empire, the headgear revealed the social and religious identity of the person wearing it. Whether one was a Christian or a Muslim, a civil servant or a merchant, etc., it determined whether one would wear a turban, a hat, and so on and so forth. In 1826 a reform was made and all Ottoman subjects, regardless of religion, profession or social class, would now wear the simple fez. Thus, the fez became a symbol of equality and modernization. Within a century, of course, all this had been all but forgotten, and by 1922 the fez had become part of oriental cultural identity for both Muslims and Christians of Asia Minor.

Μικρασιατών Ίχνη, σελ. 154:

Ο Δημήτριος Τζάνος από το Αϊβαλί μετά την προσφυγιά και τον μεγάλο διωγμό του 1922. (Παραχώρηση Ελένης Παπαθανασίου το γένος Κολάνη)

Mikrasiatou Ichni (Photo album), p. 154:

Dimitrios Tzanos from Ayvali, after the mass expulsion and refugee flight of 1922. (Courtesy of Eleni Papathanasiou née Kolani)

Μια κυρία από την Σαμψούντα *A lady from Samsun*

Στις αρχές του 20ού αιώνα, η Σαμψούντα (ή Αμισός, όπως ήταν η αρχαία ονομασία της) ήταν ένα από τα μεγαλύτερα εμπορικά λιμάνια του Πόντου. Έτσι, πολλοί Έλληνες της πόλης ασχολούνταν με εμπορικές επιχειρήσεις, και η επιτυχία τους οδηγούσε σε μεγαλύτερη ακόμα αύξηση του πληθυσμού. Όπως και σε άλλες μεγάλες πόλεις του Πόντου, η οικονομική ανάπτυξη σήμαινε και μεγαλύτερη πνευματική κίνηση, με μορφωτικούς συλλόγους και σχολεία όλων των βαθμίδων. Μπορούμε να φανταστούμε την κυρία της εικόνας, που είχε καταγωγή από την Σαμψούντα, να είναι απόφοιτος ενός από τα Παρθεναγωγεία της πόλης και ίσως μέλος της Φιλοπτώχου Αδελφότητας Κυριών, ενός γυναικείου συλλόγου με φιλανθρωπική και εκπαιδευτική δραστηριότητα.

At the beginning of the 20th century, Samsun (or Amissos, as it was its ancient name) was one of the largest commercial ports in the Pontus. A large part of the city's Greek population was engaged in commercial enterprises, and their success led to even greater population growth. As in other large Pontic cities, economic growth meant greater intellectual growth, with the presence of many relevant associations and schools of all levels. We can imagine the lady in the picture, who was originally from Samsun, being a graduate of one of the city's Parthenagogeia (secondary girls' schools), and perhaps even a member of the Ladies' Philoptochos Society of the city, a women's association with charitable and educational activities.

Μικρασιατών Ίχνη, σελ. 119:

Η Αθηνά Τσακαλίδου το γένος Παμπίδου από την Σαμψούντα του Πόντου. (Δωρεά στο Μουσείο Μικρασιατικού Πολιτισμού της εγγονής της Αθηνάς Βελισσαρίου)

Mikrasiatou Ichni (Photo album), p. 119:

Athena Tsakalidou née Pampidou, from Samsun of the Pontus. (Donated to the Asia Minor Culture Museum by her granddaughter, Athena Velissariou)

Ένα αγόρι με ναυτικά

Boy in a sailor suit

Ένα πορτρέτο του βρετανού πρίγκιπα Εδουάρδου στα μέσα του 19ου αιώνα ξεκίνησε τη μόδα του παιδικού ντυσίματος με ναυτικές στολές. Η μόδα διαδόθηκε γρήγορα σε όλη την Ευρώπη και στην Αμερική. Τα ναυτικά ρούχα (με κοντό παντελόνι για τα αγόρια ή με φούστα για τα κορίτσια) ήταν πολύ πιο άνετα από τα αγορίστικα κοστούμια και τα κοριτσίστικα φουστάνια με τα μεσοφόρια που υπήρχαν τότε, κι έτσι διευκόλυναν τα παιδιά στο παιχνίδι. Στις αρχές του 20ου αιώνα, ήταν πολύ συνηθισμένο για ένα αγόρι από κάποια εύπορη οικογένεια, όπως το αγόρι της εικόνας από το Αϊβαλί, να φοράει ναυτικά ρούχα, με το χαρακτηριστικό κοντό παντελόνι, μέχρι και τα 12 ή τα 13 του χρόνια.

A portrait of the British Prince Edward in the mid-19th century started the fashion of dressing children in sailor suits. The fashion quickly spread throughout Europe and America. Sailor suits (with trousers for the boys and pleated skirts for the girls) were much more comfortable than the boys' suits and girls' dresses with petticoats that were available at the time, and thus made it easier for children to play. In the early 20th century, it was still very common for a boy from a wealthy family, such as the boy in the picture from Ayvali, to wear a sailor suit, typically with short trousers, until he was 12 or 13 years old.

Μικρασιατών Ίχνη, σελ. 186:

Ο μικρός Χαράλαμπος Χρονόπουλος σε ηλικία 12 ετών με τον σκύλο του στο Αϊβαλί το 1918. (Παραχώρηση Λίτσας Τσαμπαρά)

Mikrasiatou Ichni (Photo album), p. 186:

Young Charalambos Chronopoulos, at the age of 12, with his dog in Ayvali, in 1918. (Courtesy of Litsa Tsampara)

Μια νεαρή Πολίτισσα

A young Constantinopolitan girl

Ο ελληνοτουρκικός πόλεμος στη Μικρά Ασία και η καταστροφή του 1922 δημιούργησαν δυσκολίες για τους ελληνικούς πληθυσμούς και σε άλλες περιοχές της Τουρκίας. Τον Οκτώβριο του 1922 αποφασίστηκε ότι η Ανατολική Θράκη ανήκε στο τουρκικό κράτος και ο ελληνικός πληθυσμός της μετακινήθηκε στην Ελλάδα. Πολλοί Έλληνες της Κωνσταντινούπολης ακολούθησαν αυτό το προσφυγικό κύμα, οι περισσότεροι από φόβο για τις εξελίξεις, και κάποιοι επειδή συμπεριλήφθηκαν στην ανταλλαγή των πληθυσμών που συμφωνήθηκε ανάμεσα στην Ελλάδα και στην Τουρκία. Μια από τις κωνσταντινουπολίτικες οικογένειες που ήρθαν στην Αθήνα ήταν κι αυτή του κοριτσιού της εικόνας, που εγκαταστάθηκε τελικά στο Αιγάλεω.

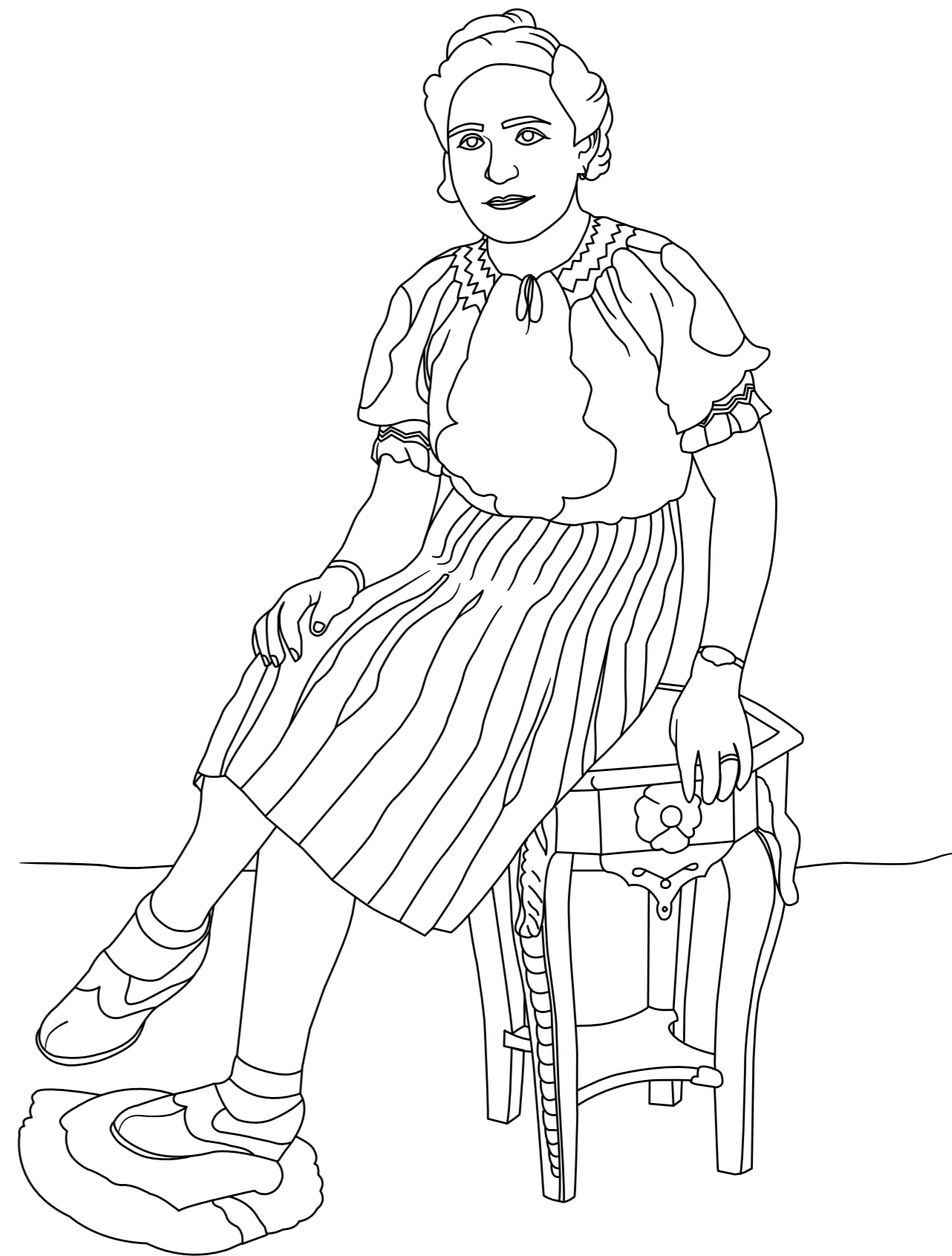
The Greek-Turkish war in Asia Minor and the 1922 catastrophe brought difficulties for the Greek populations in other regions of Turkey. In October 1922, it was decided that East Thrace belonged to the Turkish state and its Greek population was evacuated to Greece. Many Constantinopolitan Greeks (Constantinople being the Greek name for Istanbul) followed this wave of refugees, most of them out of fear for the developments, and some because they were included in the population exchange agreed between Greece and Turkey after the war. One such family from Istanbul that came to Athens was that of the girl in the picture, who eventually settled in Egaleo.

Μικρασιατών Ίχνη, σελ. 30:

Η Σταματία Βαλεντή (το γένος Περιστεροπούλου) από την Κωνσταντινούπολη. (Δωρεά στο Μουσείο Μικρασιατικού Πολιτισμού του γιου της Παναγιώτη Βαλεντή)

Mikrasiatou Ichni (Photo album), p. 30:

Stamatia Valenti (née Peristeropoulou) from Istanbul. (Donated to the Asia Minor Culture Museum by her son Panayotis Valentis).

Περίπατος στο Και *A walk at the Quai*

Το Και (ή Κε, από τη γαλλική λέξη Quai, που σημαίνει αποβάθρα) ήταν η παραλιακή συνοικία της Σμύρνης – μπροστά της απλωνόταν το λιμάνι και η τεράστια προκυμαία της πόλης. Ήταν μια περιοχή ταυτισμένη με τον κοσμοπολίτικο χαρακτήρα της πόλης, καθώς εκεί βρίσκονταν τα σπουδαιότερα θέατρα, οι κινηματογράφοι, οι τράπεζες και τα γραφεία των ναυτιλιακών εταιρειών. Σε αυτή τη συνοικία έμεναν οι πλουσιότεροι έλληνες και ευρωπαίοι κάτοικοι της πόλης. Η κοπέλα της εικόνας έχει βγει για έναν περίπατο στη παραλία του Και, μια συνήθεια που σίγουρα θα απολάμβαναν πολλοί σμυρνιοί σε κάθε ευκαιρία.

The quarter of Quai (Quai is a French word meaning dock or wharf) was the seaside quarter of Smyrna. In front of it lay the harbour and the huge waterfront of the city. It was an area synonymous with the cosmopolitan character of the city: the greatest theatres, cinemas, banks and the offices of shipping companies were in that district, as were the houses of the wealthiest Greek and European residents of the city. The young woman in the picture has gone out for a walk along the beach of Quai, a habit that many people of Smyrna would seek to enjoy at any opportunity.

Μικρασιατών Ίχνη, σελ. 26:

Η Νίκη Ανδρεαδάκη-Μπαρούμα στην παραλία του «Quai» της Σμύρνης. Είχε γεννηθεί περίπου το 1890 στη Σμύρνη. (Παραχώρηση Ειρήνης Ακριτίδου)

Mikrasiatou Ichni (Photo album), p. 26:

Niki Andreadaki-Barouma at the on the beach of the Quai, in Smyrna. She was born around 1890 in Smyrna. (Courtesy of Eirene Akritidou)

Ζωγραφίζοντας τις αναμνήσεις των Μικρασιατών

Colouring the memories of Asia Minor refugees

Δώδεκα εικόνες, δώδεκα πρόσωπα και οι ιστορίες τους. Κοινή αναφορά τους το Αιγάλεω (οι προσφυγικές Νέες Κυδωνίες), όπου εγκαταστάθηκαν άνθρωποι από όλα τα προσφυγικά ρεύματα που ήρθαν στην Ελλάδα το 1922 και μετά, με πρώτους απ' όλους τους μικρασιάτες πρόσφυγες από τα παράλια, που ίδρυσαν και την πόλη. Γνώρισε ζωγραφίζοντας τις αναμνήσεις που μοιράστηκαν με το Μουσείο Μικρασιατικού Πολιτισμού και με όλους μας.

Twelve images, twelve persons and their stories. Their common reference is Egaleo. The city became home to people from various parts of Asia Minor and elsewhere, who arrived to Greece as refugees, from 1922 onwards; the very founders of the city, originally named "Nees Kydonies", had been Asia Minor refugees. Color in the memories they have shared with the Asia Minor Culture Museum and with all of us.

